

Aspecte jurisprudențiale privind relațiile personale dintre copil și părinții săi

Jurisprudential Aspects regarding the Personal Relations between the Child and his Parents

LUCIA IRINESCU¹

Rezumat: Interesul superior al copilului, în accepțiunea Legii nr. 272/2004 și a Codului civil, se circumscrie dreptului copilului la o dezvoltare fizică și morală normală, la un echilibru socioafectiv și la viața de familie, drept afirmat și prin art. 8 din Convenția europeană a drepturilor omului. Copilul are dreptul să crească alături de ambii săi părinți, care sunt responsabili pentru creșterea și educarea lui. În situația în care părinții nu locuiesc împreună, posibilitatea părintelui la care nu se afla copilul de a avea legături personale cu acesta trebuie recunoscută într-o măsură cât mai ridicată.

Cuvinte-cheie: interesul superior al copilului, autoritate părintească, relații personale, practică judiciară

Abstract: The superior interest of the child, within the meaning of Law no. 272/2004 and of the Civil Code, is limited to the child's right to a normal physical and moral development, to a socio-affective balance and to family life, a right also affirmed by art. 8 of the European Convention on Human Rights. The child has the right to grow up with both his parents, who are responsible for his upbringing and education. In the situation where the parents do not live together, the possibility of the parent with whom the child was not present to have personal relations with him must be recognized as high as possible.

Keywords: superior interest of the child, parental authority, personal relationships, legal practice

1. Exercițarea autorității părintești. Regula și excepția

Autoritatea părintească desemnează ansamblul de drepturi și obligații care le revin părinților, în mod egal, cu privire la persoana și bunurile copilului

---

¹ Conferențiar univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, email : lirinescu@yahoo.com

(art. 503 C. civ.)² Astfel, conform art. 487 C. civ., “părinții au dreptul și îndatorirea de a crește copilul, îngrijind de sănătatea și dezvoltarea lui fizică, psihică și intelectuală, de educația, învățătura și pregătirea profesională a acestuia, potrivit propriilor lor convingeri, însușirilor și nevoilor copilului; ei sunt datori să dea copilului orientarea și sfaturile necesare exercitării corespunzătoare a drepturilor pe care legea le recunoaște acestuia”.

Prevederile din Codul civil din materia autorității părintești se completează cu cele din Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, cu modificările și completările ulterioare³ [art. 17-20, art. 35-38].

“Exercitarea drepturilor și îndeplinirea obligațiilor părintești trebuie să aibă în vedere interesul superior al copilului și să asigure bunăstarea materială și spirituală a copilului, în special prin îngrijirea acestuia, prin menținerea relațiilor personale cu el, prin asigurarea creșterii, educării și întreținerii sale, precum și prin reprezentarea sa legală și administrarea patrimoniului său” [art. 36 alin. (2) din Legea nr. 272/2004]. Părinții nu pot renunța la calitatea de părinte și nici la exercitarea autorității părintești; în schimb, aceștia se pot înțelege cu privire la modalitatea de exercitare a autorității părintești [art. 36 alin. (6) din Legea nr. 272/2004].

Practic, interesul superior al copilului conduce la exercitarea autorității părintești în comun sau, altfel spus, dreptul copilului de a crește alături de părinții săi conduce la obligația părinților de a participa la creșterea și educarea acestuia. În acest sens, art. 488 C. civ. stabilește în sarcina părinților o serie de îndatoriri specific precum: să coopereze cu copilul și să îi respecte viața intimă, privată și demnitatea; să prezinte și să permită informarea și lămurirea copilului despre toate actele și faptele care l-ar putea afecta și să ia în considerare opinia acestuia; să ia toate măsurile necesare pentru protejarea și realizarea drepturilor copilului; să coopereze cu persoanele fizice și persoanele juridice cu atribuții în domeniul îngrijirii, educării și formării profesionale a copilului.

Prin urmare, ca regulă generală, copilul crește alături de părinții săi, atât timp cât aceștia locuiesc împreună. Art. 503 alin. (2) instituie chiar și o prezumție de mandat tacit reciproc în materia autorității părintești, în sensul că “față de terții de bună-credință, oricare dintre părinți, care îndeplinește un act curent pentru exercitarea drepturilor și îndeplinirea îndatoririlor părintești, este prezumat că are și consimțământul celuilalt părinte”.

---

² Codul familiei reglementa în Titlul III. *Ocotirea minorului* și nu conținea prevederi care să definească autoritatea părintească sau ocotirea părintească. *În conformitate cu art. 42 C. fam., „instanța judecătorească va hotărî, odată cu pronunțarea divorțului, căruia dintre părinți vor fi încredințați copiii minori. În acest scop, instanța va asculta părinții și autoritatea tutelară și, ținând seama de interesele copiilor, pe care, de asemenea, îi va asculta dacă au împlinit vârsta de zece ani, va hotărî pentru fiecare dintre copii, dacă va fi încredințat tatălui sau mamei”.*

³ Republicată în M. Of. nr. 159 din 5 martie 2014

În situația în care părinții nu mai locuiesc împreună, deoarece sunt separați în fapt, au divorțat, nu au conviețuit niciodată, etc., regula exercitării în comun a autorității părintești se menține, deciziile importante, precum cele referitoare la alegerea felului învățaturii sau pregătirii profesionale, tratamente medicale complexe sau intervenții chirurgicale, reședința copilului sau administrarea bunurilor, se iau numai cu acordul ambilor părinți [art. 36 alin. (3) din Legea nr. 272/2004].

În cazul în care părinții divorțează, regula enunțată în art. 397 C. civ. potrivit căreia și după divorț părinții vor păstra exercițiul comun al autorității părintești, cunoaște unele excepții. Una dintre acestea este reglementată de art. 507 C. civ. și intervine atunci când unul dintre părinți este “decedat, declarat mort prin hotărâre judecătorească, pus sub interdicție, decăzut din exercițiul drepturilor părintești sau dacă, din orice motiv, se află în neputință de a-și exprima voința, celălalt părinte va exercita singur autoritatea părintească”. O altă excepție de la regula exercitării autorității părintești în comun după divorț se regăsește în cazurile în care se dovedește existența unor motive întemeiate precum cele enumerate în art. 36 alin. (7) din Legea nr. 272/2004: „alcoolismul, boala psihică, dependența de droguri a celuilalt părinte, violența față de copil sau față de celălalt părinte, condamnările pentru infracțiuni de trafic de persoane, trafic de droguri, infracțiuni cu privire la viața sexuală, infracțiuni de violență, precum și orice alt motiv legat de riscurile pentru copil”, etc, iar instanța de tutelă hotărăște ca autoritatea părintească să se exercite de către un singur părinte [art. 398 alin. (1) C. civ.].

În aceste situații, celălalt părinte păstrează dreptul de a veghea asupra modului de creștere și educare a copilului, dreptul de a întreține relații personale cu acesta, precum și dreptul de a consimți la adopția acestuia [art. 398 alin. (1) C. civ.]. În toate cazurile, ascultarea copilului care a împlinit vârsta de 10 ani este obligatorie, instanța ținând seama de vârsta și gradul său de maturitate. În practica judiciară, instanțele au reținut că lipsa de implicare a unuia dintre părinți în creșterea și educarea copilului, dublată de alte împrejurări care constituie motive temeinice, neînțelegerile frecvente și lipsa de comunicare dintre părinți pot constitui motive de acordare a exercițiului exclusiv al autorității părintești.⁴

Sintetizând cele prezentate mai sus, putem evidenția că după divorțul sau separarea părinților, este în interesul copilului ca legăturile dintre acesta și părintele cu care nu locuiește în mod statornic să se păstreze. În conformitate cu prevederile art. 401 alin. (1) C. civ., „în cazurile prevăzute la art. 400, părintele sau, după caz, părinții separați de copil au dreptul de a avea legături personale

---

⁴ Pentru detalii în acest sens, a se vedea C. M. Crăciunescu, “*Interesul superior al copilului în exercitarea autorității părintești exclusiv de către unul dintre părinți*”, în M. Avram (coord.), *Autoritatea părintească. Între măreție și decădere*, Editura Solomon, București, 2018, p. 17 și urm.

cu acesta”, iar potrivit art. 496 alin. (5) teza I C. civ., „părintele la care copilul nu locuiește în mod statornic are dreptul de a avea legături personale cu minorul, la locuința acestuia”. În completarea acestor prevederi, se înscriu cele cuprinse în art. 19 din Legea nr. 272/2004 potrivit căreia “copilul care a fost separat de ambii părinți sau de unul dintre aceștia printr-o măsură dispusă în condițiile legii are dreptul de a menține relații personale și contacte directe cu ambii părinți, însă doar dacă acest lucru nu contravine interesului superior al copilului. În acest caz, instanța judecătorească, luând în considerare cu prioritate interesul superior al copilului, poate limita exercitarea acestui drept dacă există motive temeinice de natură a periclita dezvoltarea fizică, mentală, spirituală, morală sau socială a copilului”.

Prin urmare, părinții se pot învoi cu privire la un program de relații personale și doar în caz de neînțelegere între aceștia, instanța va stabili un program ținând cont de criteriile enumerate în art. 17 din Legea nr. 272/2004, respectiv: vârsta copilului, nevoile de îngrijire și educare ale acestuia, intensitatea legăturii afective dintre copil și părintele la care nu locuiește și comportamentul acestuia din urmă. În funcție de circumstanțele specifice ale fiecărei cauze, se pot avea în vedere și: opinia copilului, nevoile de adaptare ale copilului, felul în care copiii fac față separării și divorțului, circumstanțele ambilor părinți, ale rudelor și ale altor persoane semnificative pentru copil, locuința fiecărui părinte, distanța dintre acestea și/sau unitatea unde învață copilul, locuința rudelor, nevoia pentru activi- tăți sau îngrijire după programul școlar, mijloace de transport, orarul de muncă al fiecărui părinte.

Art. 18 alin. (1) din același act normativ enumeră cu titlu exemplificativ modalitățile prin care se pot realiza relațiile personale: „a) întâlniri ale copilului cu părintele ori cu o altă persoană care are dreptul la relații personale cu copilul; b) vizitarea copilului la domiciliul acestuia; c) găzduirea copilului, pe perioadă determinată, de către părintele sau de către altă persoană la care copilul nu locuiește în mod obișnuit, cu sau fără supravegherea modului în care relațiile personale sunt întreținute, în funcție de interesul superior al copilului; d) corespondență ori altă formă de comunicare cu copilul; e) transmiterea de informații copilului cu privire la părintele ori la alte persoane care au dreptul de a menține relații personale cu copilul; transmi- terea acestor informații se va face cu respectarea interesului superior al copilului, precum și a dispozițiilor speciale vizând confidențialitatea și transmiterea informațiilor cu caracter personal; f) transmiterea de către persoana la care locuiește copilul a unor informații referitoare la copil, inclusiv fotografii recente, evaluări medicale sau școlare, către părintele sau către alte persoane care au dreptul de a menține relații personale cu copilul; transmiterea acestor informații se va face cu respectarea interesului superior al copilului, precum și a dispozițiilor speciale vizând confidențialitatea și transmiterea informațiilor cu caracter personal; g) întâlniri ale copilului cu părintele ori cu o altă persoană față de care copilul a dezvoltat

legături de atașament într-un loc neutru în raport cu copilul, cu sau fără supravegherea modului în care relațiile personale sunt întreținute, în funcție de interesul superior al copilului”.

În practică, modul de exercitare a drepturilor părintești ridică probleme complexe. Minorul are dreptul să crească alături de ambii părinți și să aibă contacte directe cu ei, iar varianta ideală ar fi ca doi doi părinți să stabilească, de comun acord, în funcție de nevoile copilului, de programul școlar al acestuia, etc., modul de exercitare a drepturilor și obligațiilor părintești. Limitarea exercitării dreptului de a avea legături personale cu minorii se poate realiza doar pe cale judiciară, în lipsa acordului părinților, numai dacă există motive temeinice de natură a periclita dezvoltarea fizică, mentală, morală sau socială a copilului. Stabilirea unui program de vizitare de către instanță este o sarcină dificilă și perfectibilă, de aceea, dincolo de litera acestui program, părțile au obligația să confere minorului posibilitatea de a-și exercita liber și neîngrădit dreptul de a avea legături nestânjenite și armonioase, atât cu părinții, cât și cu bunicii sau alți membrii ai familiei extinse. Astfel, ambii părinți trebuie să se implice responsabil în creșterea și dezvoltarea armonioasă a copiilor lor și să înțeleagă că minorii nu se află în proprietatea nimănui, având dreptul de a avea relații personale cu ambii părinți.

În acest sens s-a exprimat și Curtea Europeană a Drepturilor Omului în repetate rânduri⁵, arătând, spre exemplu, în cauza *Monory c. României și Ungariei*⁶ că „posibilitatea părintelui și a copilului de a se bucura reciproc de compania celuilalt reprezintă un element fundamental al vieții de familie, iar măsurile naționale care stânjenesc această posibilitate reprezintă o ingerință în dreptul la viață de familie, protejat de art. 8, statele având obligația de a asigura reunirea copilului cu părintele său.” Totodată, în cauza *Ignaccolo Zenide c. României*,⁷ Curtea a reținut că statul trebuie să dispună de măsuri pozitive pentru a asigura copilului menținerea legăturii cu părintele său, iar în cauza *Pini și Bertini, Manera și Atripaldi c. României*⁸ Curtea a arătat că, „interesul superior al copilului impune găsirea unei familii pentru minor și nu a unui copil pentru o familie sau părinte”.

Programul de relații personale stabilit de instanțele judecătorești se poate concretiza prin vizitarea copilului la locuința acestuia, conform unui program

---

⁵ Pentru mai multe detalii privind jurisprudența CEDO în materie, a se vedea I.A. FILOTE-IOVU, „Dreptul copilului de a avea legături personale cu părinții sau cu alte persoane, în lumina jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor omului și a celei naționale”, în Revista de Dreptul Familiei nr. 2/2020, pp. 53 și urm.

⁶ CEDO, Cauza Monory c. României și Ungariei, nr. 71099/01, hotărârea din aprilie 2005.

⁷ CEDO, Cauza Ignaccolo-Zenide c. României, nr. 31679/96, hotărârea din 25 ianuarie 2000.

⁸ Cauza Pini, Bertani, Manera și Atripaldi c. României, nr. 78028/01 și nr. 78030/01, hotărârea din 22 iunie 2004.

prestabilit, de regulă, în prezența părintelui rezident sau prin găzduirea minorului, în anumite zile din timpul săptămânii sau chiar săptămâni întregi, în timpul vacanțelor.

2. Analiza soluțiilor jurisprudențiale privind exercitarea dreptului părintelui separat de copil de a avea relații personale cu copilul său⁹

2.1. Stabilirea programului de vizită

Făcând o incursiune în practica instanțelor judecătorești cu privire la modalitatea de exercitare a dreptului părintelui separat de copil de a avea relații personale cu copilul său, putem remarca faptul că optica instanțelor a evoluat de-a lungul timpului. Chiar perioada pe care cu toții o traversăm în prezent, generată de apariția coronavirusului SARS-CoV2 (COVID-19) a avut și are un impact major asupra relațiilor de familie. Instanțele judecătorești au fost forțate să iasă din tiparele impuse de practica judecătorească și să găsească soluții pentru problemele actuale, care să nu contravină principiului interesului superior al copilului și nici să se abată de la ordinea publică și de la Ordonanțele Militare prin care s-a instituit starea de urgență și s-au adus limitări dreptului la libera circulație.¹⁰

Anterior acestui moment, odată cu intrarea în vigoare a Codului civil și implicit, a divorțului pe cale notarială, părinții au cunoscut libertatea de a stabili nestingheriți orice modalitate de desfășurare a programului de relații personale, mergând până la stabilirea unui program de petrecere a timpului copilului în mod egal cu ambii părinți, care nu se poate concretiza decât printr-un drept de

---

⁹ Codul civil a înlocuit noțiunea de program de vizită, prevăzută în vechiul Cod al familiei cu o noțiune nouă, respectiv aceea de păstrare a legăturilor personale.

¹⁰ Ordonanța militară nr. 2/2020 publicată în M. Of. nr. 232 din data de 21 martie 2020; Ordonanța militară nr. 3/2020 publicată în M. Of. nr. 242 din data de 24 martie 2020, care, în art. 1 a fost interzis expres circulația tuturor persoanelor în afara locuinței, cu următoarele excepții: a) deplasarea în interes profesional, inclusiv între locuință/gospodărie și locul/locurile de desfășurare a activității profesionale și înapoi; b) deplasarea pentru asigurarea de bunuri care acoperă necesitățile de bază ale persoanelor și animalelor de companie/domestice, precum și bunuri necesare desfășurării activității profesionale; c) deplasarea pentru asistență medicală care nu poate fi amânată și nici realizată de la distanță; d) deplasarea din motive justificate, precum îngrijirea/însoțirea copilului, asistența persoanelor vârstnice, bolnave sau cu dizabilități ori deces al unui membru de familie; e) deplasările scurte, în apropierea locuinței/gospodăriei, legate de activitatea fizică individuală a persoanelor (cu excluderea oricăror activități sportive de echipă), cât și pentru nevoile animalelor de companie/domestice; f) deplasarea în scopul donării de sânge, la centrele de transfuzie sanguină; g) deplasarea în scop umanitar sau de voluntariat; h) deplasarea pentru realizarea de activități agricole; i) deplasarea producătorilor agricoli pentru comercializarea de produse agroalimentare.

găzduire egalitar. Acordul parental încheiat în fața notarului ca urmare a divorțului trebuie să facă referire la toate cele trei modalități de exercitare a drepturilor pe care le presupune păstrarea legăturilor personale, așa cum se regăsesc acestea în cuprinsul art. 18 din Legea nr. 272/2004, și anume: *întâlniri ale părintelui cu copilul* (drept de acces), *dreptul de vizitare*, care presupune vizitarea copilului la domiciliul acestuia, și *dreptul de găzduire*, care presupune găzduirea copilului la domiciliul părintelui nerezident pe o perioadă determinată.¹¹ Studiile au arătat că toți copiii care au petrecut timp aproape egal cu ambii părinți după divorțul acestora s-au dezvoltat armonios ca adulți și au înregistrat performanțelor lor școlare.

În aceeași ordine de idei, planurile personale tradiționale, stabilite de către instanțele judecătorești, uneori cu copy-paste, prin care copilul petrece alternativ weekend-uri cu cei doi părinți și câte o săptămână în vacanța de vară și de iarnă cu părintele nerezident s-au dovedit că nu sunt apte să satisfacă nevoile psiho-sociale și emoționale ale celor mai mulți dintre copiii separați de părinți. Mai mult, accesul informații al părinților a deschis calea cunoașterii de către aceștia a posibilităților pe care legislativul le oferă, ei devenind mai conștienți de drepturile recunoscute. Spre exemplu, cererile adresate instanțelor judecătorești de către unul dintre părinți cu privire la dreptul de a avea legături personale cu copilul urmăreau un anumit tipar, solicitându-se următoarea modalitate: în fiecare sfârșit de săptămână impar din lună, de vineri de la ora 18:00 până duminica la ora 18:00, cu posibilitatea luării minorului la domiciliul tatălui și cu obligația de a-l readuce la domiciliul mamei la finalul programului de vizitare; o săptămână în timpul vacanței de iarnă și o săptămână în timpul vacanței de primăvară, cu respectarea programului de vizită aferent sărbătorilor de Crăciun și de Paști și zilelor de 31 decembrie și 01 ianuarie.¹²

Dintre modalitățile de a avea legături personale cu minorul, vizitarea copilului la domiciliul acestuia se dispune mai rar, doar în cauzele în care minorul este bolnav și nu se poate deplasa, este dependent de mamă datorită vârstei fragede (de exemplu, mama îl alăptează) sau instanța apreciază că minorul trebuie să se acomodeze treptat cu prezența părintelui nerezident. În cazul copiilor aflați la o vârstă relativ fragedă, consolidarea relației dintre părinte și copilul minor se realizează prin contactul direct și regulat al acestora.

Un alt context care merită a fi menționat este acela în care între cei doi părinți există o stare conflictuală care se răsfârâge și asupra modului de exercitare a drepturilor părintești, inclusiv în ceea ce privește vizitarea minorului și păstrarea între părinte și minor a unor legături specifice vieții de familie. În asemenea situații, de regulă, minorul se teme de părintele nerezident și refuză să

---

¹¹ A se vedea, pentru detalii, A. R. Motica, O. Buzincu, *Reflexia interesului superior al minorului în acordul parental*, în Revista de Dreptul Familiei. Supliment/2020, p. 171 și urm.

¹² Trib. Constanța, secția I civ., dec. civ. nr. 1730/2018, disponibilă [Online] la adresa www.sintact.ro, accesată la data de 27.11.2021.

petreacă timp cu acesta. Rolul instanțelor este de a aprecia dacă atitudinea de respingere a minorului se datorează comportamentului unilateral al părintelui sau s-a instalat ca urmare a certurilor și neînțelegerilor frecvente care au loc între cei doi părinți. Opțiunea copiilor de a avea sau nu legături personale cu părintele cărui nu i-au fost încredințați, deși nu poate avea un rol preponderent, în adoptarea soluției, nu poate fi nesocotită, atunci când aceștia se află la vârsta la care pot aprecia corect interesul lor, ci trebuie analizată și avută în vedere în raport și de celelalte probe administrate.

Astfel, într-o cauză, instanța a procedat la “analiza manifestării de voință a minorelor în ceea ce privește păstrarea legăturilor personale cu reclamantul, respectiv dacă acest refuz este întemeiat pe elemente faptice reale sau este indus ca urmare a influenței exercitate de mediul familial și social în care cresc și se dezvoltă, cu atât mai mult cu cât minorele au o vârstă – 8 și, respectiv, 12 ani – în raport de care nu se poate prezuma că au suficientă maturitate pentru a putea discerne, în mod liber și conștient, potrivit propriului lor interes.” Având în vedere că în cauză, din evaluările psihologice ale celor doi copii, nu a fost relevat un comportament violent al tatălui față de minore și nici faptul că reclamantul, prin acțiunile sale, periclitează, într-un mod real și foarte serios, dezvoltarea fizică, mentală, spirituală, morală sau socială a copiilor, singurele situații în care s-ar fi putut reține incidența unei situații excepționale care să justifice limitarea dreptului tatălui de a vizita copiii doar în prezența mamei sau a bunicilor materni, în mod corect au apreciat instanțele de fond că “se impune ca stabilirea programului de vizitare a celor două minore să preîntâmpine, pe de o parte, expunerea pe viitor a celor doi copii la situații de natură să influențeze negativ dezvoltarea lor psihică, iar pe de altă parte, refacerea graduală a legăturilor afective dintre cei doi copii și tatăl lor, fiind evident că, în atare situație, vizitarea copiilor de către tată doar la domiciliul și în prezența mamei ar împiedica menținerea unor legături firești, normale, între aceștia și ar echivala, în contextul dat, cu îndeplinirea unei simple formalități, deoarece, în cadrul unor astfel de întâlniri, dată fiind starea conflictuală între cei doi părinți și între părât și bunicii materni, în locuința cărora locuiesc minorele, nu se poate concepe stabilirea unei legături psihice care să poată sta la baza comunicării libere dintre părinte și copil a informațiilor, stărilor, sentimentelor, în scopul menținerii pe cât posibil a unor raporturi specifice mediului familial.”¹³ Speța rezumată pornește de la o situație premisă foarte des întâlnită în practică și anume existența unei stări conflictuale între părinții divorțați. În astfel de cazuri, stabilirea unui program personalizat de vizitare a copiilor de către instanță are ca scop refacerea graduală a legăturilor

---

¹³ C. A. București, Secția a III-a civilă și pentru cauze cu minori și de familie, decizia nr. 110 din 28 ianuarie 2010 trimisă, în rezumat, cu comentariu, de D. Anghel, în Revista Română de Jurisprudență nr. 5-6/2010, disponibilă [Online] la adresa www.sintact.ro, accesată la data de 27.11.2021.

afective între minori și tată și menținerea pe cât posibil a unor raporturi specifice mediului familial.

Într-o situație similară, o altă instanță a apreciat că “stabilirea unui program de vizitare etapizat ar fi în măsură să asigure interesul superior al acestora, program care să se realizeze inițial pe perioade scurte la domiciliul reclamantei, astfel încât să existe o manieră facilă de familiarizare a minorilor cu domiciliul acesteia, urmând ca după o perioadă inițială de familiarizare să se stabilească modalitatea de a avea legături personale cu minorii care să fie de natură a-i permite copiilor să își exercite dreptul de a avea legături nestânjenite și armonioase cu ambii părinți”.¹⁴

În cazul unui divorț, părinții și copiii deopotrivă sunt puși să facă față unei situații noi – aceea în care, cu toate că nu mai locuiesc împreună ca familie, au nevoie să mențină legăturile dintre ei. Dincolo de argumentele de ordin juridic, dorința și așteptarea fiecărui părinte de a petrece cât mai mult timp cu copilul său astfel încât legăturile dintre aceștia să fie semnificative, este absolut legitimă. Succesul unui program de vizitare depinde în primul rând de flexibilitatea și înțelepciunea părinților, de disponibilitatea lor de a avea o comunicare autentică spre binele copilului lor.

Găzduirea minorului de către părintele nerezident reprezintă modalitatea care răspunde cel mai bine atât nevoilor copilului, cât și ale părintelui nerezident. Rămânerea peste noapte la domiciliul părintelui - în timpul săptămânii și al weekend-urilor, petrecerea zilelor de naștere separat, cu fiecare părinte sau împreună (de ziua minorului) precum și petrecerea unei părți din vacanțe și sărbători legale sunt modalitățile cele mai benefice prin care se poate realiza programul de relații personale.

În ultima perioadă, instanțele judecătorești s-au confruntat cu un număr semnificativ de cazuri în care mulți dintre părinți consideră că soluția ideală este partajarea timpului fizic al copilului în părți egale între cei doi părinți. Deși în legislația noastră acest tip de aranjament, numit de doctrină locuință alternantă nu este reglementată în mod expres, acesta se poate implementa în baza unui acord parental.¹⁵

---

¹⁴ Jud. Carei, sent. civ. nr. 226/2019, disponibilă [Online] la adresa www.sintact.ro, accesată la data de 27.11.2021.

¹⁵ În literatura noastră juridică există dezbateri ample pe marginea acestui subiect, unii autori combătând vehement această soluție, alții considerând-o viabilă. Pentru mai multe detalii, a se vedea, M. Avram, C.I. Mocanu, „De la Ana la Caiafa: interogații și soluții privind locuința alternantă a minorului”, Revista de Dreptul Familiei nr. 1-2/2019, p. 51; I.I. Neamț, „Locuința alternantă. Sau când «interesele superioare ale părinților» sunt mascate sub forma interesului superior al copilului. O analiză critică”, în Revista de Dreptul Familiei nr. 1/2021, pp. 325-373; I.I. Neamț, L.C. Neamț, „Stabilirea locuinței minorului în cazul în care părinții nu conviețuiesc. O analiză juridico-psihologică”, în Revista Română de Drept Privat nr. 3/2018, p. 320; L. Irinescu, „Birdnesting – o nouă

Putem observa că rolului tatălui în creșterea și educarea copilului a crescut; dacă în trecut, la divorț, minorul era încredințat mamei în marea majoritate a cauzelor, ulterior, după intrarea în vigoare a Codului civil, tatăl devenind părintele nerezident, astăzi, marea majoritate a taților solicită instanțelor de judecată recunoașterea unui program extins de relații personale cu minorul, prin găzduirea acestuia pe perioade mai lungi de timp, uneori, chiar în aceeași măsură cu mama. În plus, diversitatea și accesibilitatea metodelor de comunicare în timp real prin intermediul rețelelor Skype, WhatsApp, Messenger, care permit apeluri de tip video, au început să fie folosite de către *părinți* pentru a păstra legătura cu *copiii* lor atunci când nu se află lângă ei.

În perioada restricțiilor dictate de răspândirea coronavirusului Sars-CoV-2, atât părinții, cât și instanțele au recurs la astfel de soluții care s-au dovedit viabile pentru menținerea și derularea unui program de relații personale. Spre exemplu, în ceea ce privește derularea programului de vizită pe perioada pandemiei, o instanță a stabilit că „pe durata stării de urgență decretate pe teritoriul României, până la momentul ridicării interdicției de circulație a cetățenilor în afara propriei locuințe, acesta să nu se mai realizeze prin contactul fizic, prin luarea minorei de la locuința mamei, ci exclusiv online, prin telefon sau calculator, audio sau video, fără a fi stânjenit de vreo intervenție a reclamantei apelante, în fiecare săptămână, în zilele de marți și joi, de la ora 16,00 până la ora 19,00, respectiv în primul și al treilea sfârșit de săptămână din fiecare lună, începând de vineri de la ora 17,00, până duminică la ora 17,00, obligația asigurării accesului minorei la aplicațiile informatice revenind reclamantei apelante”¹⁶.

Libertatea de mișcare, migrarea forței de muncă sunt câteva fenomene contemporane care afectează relațiile de familie, motiv pentru care, din ce în ce

---

abordare a divorțului și despre cum putem adapta prevederile articolului 400 din Codul civil”, în Revista de Dreptul Familiei nr. 1/2021, p. 187; L. Irinescu, „O lume minunată cu multe jucării și două locuințe pentru copii”, în Analele Științifice ale UAIC, Tomul LXVII/2, seria Științe Juridice, nr. 2/2021, disponibilă [Online] la adresa <http://pub.law.uaic.ro/files/articole/2021/vol.2/3.irinescu.pdf>, accesată la data de 27.11.2021.

¹⁶ Trib. Bistrița-Năsăud, decizia nr. 113/A/2020, decizie trimisă în rezumat de B. D. Moloman, în Revista de Dreptul Familiei nr. 2/2020, pp. 327-330. Pentru mai multe detalii privind derularea programului de relații personale în perioada pandemiei, a de vedea, B.D. Moloman, „Pot fi virusate și puse în carantină relațiile de familie? Despre obligații și drepturi familiale în vremuri pandemice”, în Revista de Dreptul Familiei nr. 2/2020, pp. 187 și urm.; A. Simon, „Programul de vizitare al copilului în contextul pandemiei de COVID-19”, disponibil [Online] la adresa <https://www.juridice.ro/678823/programul-de-vizitare-al-minorului-in-contextul-pandemiei-de-covid-19.html>, accesată la data de 27.11.2021; P.A. Lupu, A. Stoica, „Problematica restrângerii dreptului de păstrare a legăturilor personale cu minorul în contextul Covid-19”, disponibil [Online] la adresa <https://www.universuljuridic.ro/problematica-restrangerii-dreptului-de-pastrare-a-legaturilor-personale-cu-minorul-in-contextul-covid-19/>, accesată la data de 27.11.2021.

mai des, tot mai multe instanțe încurajează diverse forme de comunicare la distanță între copil și părintele său¹⁷. Astfel, într-o speță, reclamanta, care lucrează cu contract de muncă în Belgia, țară puternic afectată de pandemia cu Covid 19, nu a reușit să respecte programul de vizitare stabilit de instanța de judecată, fiind în imposibilitatea de a ajunge în România, a solicitat instanței „extinderea programului de vizitare și comunicare cu copilul său, cu următoarele reguli: să i se permită a avea contact telefonic cu minora, în fiecare zi, de luni până vineri, câte cel puțin o oră pe zi (sau atât cât minora va dori), în intervalul orar 16,00 – 20,30, în timpul anului școlar; să i se permită să poată avea contact telefonic cu minora, în fiecare zi de sâmbătă și duminică, câte cel puțin o oră pe zi, în intervalul orar 10,00-20,00, în timpul anului școlar; în timpul vacanțelor școlare să poată avea contact telefonic cu minora o oră pe zi în intervalul orar 10,00 -20,00; să i se permită să poată avea convorbiri video (pe WhatsApp, messenger, zoom sau orice altă platformă care permite ambele persoane să se vadă și să se audă în timp real) de 4 ori pe săptămână, într-un interval orar care să nu îi afecteze programul minorei, dar care să nu fie mai mic de 60 minute în fiecare dintre cele 4 zile ale săptămânii în care este încuviințat acest raport comunicativ cu minora și să fie informată lunar despre situația școlară și medicală a minorei”, instanța apreciind această modalitate ca fiind benefică consolidării unei relații normale ce trebuie să existe între mamă și fiică¹⁸.

Într-o altă speță, modalitatea concretă a programului de vizită a fost sintetizată în raport de factorii incidenți – aspectele temporale, locație (mama are reședința în Italia) și deplasările implicite și a vizat următoarele repere: „preluarea minorului de la domiciliul părântului, deplasarea minorului la domiciliul/reședința reclamantei în Italia și retur, pentru a facilita perpetuarea și consolidarea relației dintre minor și mama sa și datorită vârstei adolescente a minorului: în perioada vacanței școlare de vară, o lună de zile (4 săptămâni) fie în luna iulie, în intervalul temporal 1-31 iulie, fie în luna august, în intervalul temporal 1-31 august, în aceeași modalitate; în perioada vacanței școlare de iarnă, o săptămână în intervalul temporal aferent acestei vacanțe din decembrie/ianuarie, în aceeași modalitate; permisivitatea în fiecare zi a contactului telefonic (mobil) și internet, pe rețelele de socializare (mess, WhatsApp, Zoom ș.a.) dintre reclamantă și fiul minor, prin contactare la ore rezonabile (în intervalul cuprins între orele 17.00 – 21.00) și cu respectarea de către părânt a acestei modalități de comunicare”¹⁹.

---

¹⁷ În același sens, D. F. Barbur, „Evoluția relațiilor personale dintre copil și părintele separat în practica judecătorească”, în Pandectele Române nr. 1/2021, p. 71.

¹⁸ Jud. Caracal, sent. civ. nr. 536/2021, disponibilă [Online] la adresa www.sintact.ro, accesată la data de 27.11.2021.

¹⁹ Jud. Aiud, sent. civ. nr. 71/2021, disponibilă [Online] la adresa www.sintact.ro, accesată la data de 27.11.2021.

2.2. Modificarea programului de vizită

Hotărârile judecătorești prin care se stabilește programul de vizită au în vedere situația de fapt de la un anumit moment dat și se bucură de autoritate de lucru judecat relativă. Prin urmare, ori de câte ori se schimbă împrejurările care au condus la stabilirea unui anumit program de vizită, oricare dintre părinți poate solicita instanței de tutelă modificarea acestuia, în funcție de interesul superior al copilului dictat de vârsta acestuia, de nevoile emoționale etc.

Potrivit art. 403 C. civ., în cazul schimbării împrejurărilor, instanța de tutelă poate modifica măsurile cu privire la drepturile și îndatoririle părinților divorțați față de copiii lor minori, la cererea oricărui dintre părinți sau a unui alt membru de familie, a copilului, a instituției de ocrotire, a instituției publice specializate pentru protecția copilului sau a procurorului.

Lărgirea sau restrângerea intervalului orar în care se exercită efectiv legăturile personale cu copilul de către părintele care nu locuiește efectiv cu acesta presupune o analiză comparată cu actualul program impus prin hotărârea pronunțată anterior în așa manieră încât pornind de la principiul interesului superior al copilului, personalitatea acestuia să nu fie afectată.

Într-o speță în care s-a solicitat redimensionarea programului de legături personale cu copilul, instanța a constatat că programul de vizitare a copilului de către tată include două weekenduri pe lună (de sâmbătă până duminică), jumătate din vacanța de vară (2 săpt. în iulie, 2 săpt. în august), sărbătorile de iarnă și de Paște, alternativ, precum și vizitarea minorei de către reclamant ori de câte ori programul acestuia și al fiicei sale permite, dar că acest program nu a decurs satisfăcător cel mai probabil ca urmare a relației defectuoase dintre părinți. Prin urmare, instanța a stabilit un alt program de legături personale între tată și fiica sa: „în primul weekend din lună – de vineri – ora 16.00, până luni – ora 08.00, cu luarea copilului de la instituția de învățământ/ domiciliul mamei de către tată și conducerea copilului de către acesta la instituția de învățământ, cu excepția lunilor august și iulie; în al treilea weekend din lună – de joi – ora 16.00, până luni – ora 08.00, cu luarea copilului de la instituția de învățământ/ domiciliul mamei de către tată și conducerea copilului de către acesta la instituția de învățământ, cu excepția lunilor august și iulie; în fiecare săptămână, marți – între orele 16.00 – 20.00, cu obligația tatălui de a prelua copilul și de a-l duce la domiciliul mamei, cu excepția lunilor august și iulie; primele două săptămâni din luna iulie, cu obligația tatălui de a prelua și de a conduce înapoi copilul la domiciliul mamei; primele două săptămâni din luna august, cu obligația tatălui de a prelua și de a conduce înapoi copilul la domiciliul mamei; perioada Crăciunului în anii pari: 23.12 (ora 10.00) – 27.12 (ora 18.00), cu obligația tatălui de a prelua copilul de la mamă și cu obligația mamei de a prelua copilul de la tată; perioada Revelionului în anii impari: 28.12 (ora 10.00) – 03.01 (ora 18.00), cu obligația tatălui de a prelua copilul de la mamă și cu obligația mamei de a prelua copilul de la tată; o săptămână în timpul vacanței de Paște (cu includerea

sărbătorii de Paște)– în anii pari - cu obligația tatălui de a prelua și de a conduce înapoi copilul la domiciliul mamei; ziua de naștere a copilului – în anii impari (după caz: după programul de învățământ – până la ora 21.00, iar în cazul în care ziua de naștere cade în weekendul în care tatăl nu are program de vizită– de la ora 10.00 – ora 21.00), cu obligația tatălui de a prelua și de a conduce înapoi copilul la domiciliul mamei.”²⁰

Concluzii

Dreptul de a avea legături personale cu părintele este un drept fundamental al fiecărui copil și nu un privilegiu pentru tată sau mamă. Fiecare părinte are obligația de a pune pe primul plan interesul superior al minorului, atunci când își exercită drepturile, respectiv obligațiile decurgând din acesta. Fiecare copil este unic, așa cum fiecare familie este unică, prin urmare, indiferent de modalitatea în care părinții sau instanțele aleg să stabilească exercitarea dreptului părintelui nerezident de a avea legături personale cu copilul, este evident că cea mai bună soluție este cea care le permite, părintelui și copilului, să păstreze o legătură cât mai strânsă și să aibă contacte cât mai dese. Cel mai probabil, în viitorul apropiat, în practica instanțelor se vor contura noi modalități de derulare a programelor de relații personale.

Referințe

- Avram M., Mocanu C.-I., „De la Ana la Caiafa: interogații și soluții privind locuința alternantă a minorului”, în *Revista de Dreptul Familiei*, nr. 1-2/2019
- Barbur D. F., „Evoluția relațiilor personale dintre copil și părintele separat în practica judecătorească”, în *Pandectele Române* nr. 1/2021
- Crăciunescu C. M., „Interesul superior al copilului în exercitarea autorității părintești exclusiv de către unul dintre părinți”, în M. Avram (coord.), *Autoritatea părintească. Între măreție și decădere*, Editura Solomon, București, 2018
- Filote-Iovu I.A., „Dreptul copilului de a avea legături personale cu părinții sau cu alte persoane, în lumina jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor omului și a celei naționale”, în *Revista de Dreptul Familiei* nr. 2/2020
- Irinescu L., „Birdnesting – o nouă abordare a divorțului și despre cum putem adapta prevederile articolului 400 din Codul civil”, în *Revista de Dreptul Familiei* nr. 1/2021
- Irinescu L., „O lume minunată cu multe jucării și două locuințe pentru copii”, în *Analele Științifice ale UAIC*, Tomul LXVII/2, seria Științe Juridice, nr. 2/2021, <http://doi.org/10.47743/jss-2021-67-2-3>
- Lupu P.A., Stoica A., „Problematika restrângerii dreptului de păstrare a legăturilor personale cu minorul în contextul Covid-19”, [Online]

---

²⁰ Jud. București, sector 2, încheierea nr. 11928/2014, disponibilă [Online] la adresa www.sintact.ro, accesată la data de 27.11.2021.

- Moloman B.D., „Pot fi virusate și puse în carantină relațiile de familie? Despre obligații și drepturi familiale în vremuri pandemice”, în Revista de Dreptul Familiei nr. 2/2020
- Motica A. R., Buzincu, O, „Reflexia interesului superior al minorului în acordul parental”, în Revista de Dreptul Familiei. Supliment/2020
- Neamț I. I., “Locuința alternantă. Sau când interesele superioare ale părinților sunt mascate sub forma interesului superior al copilului. O analiză critică,” în Revista de Dreptul Familiei, nr. 2/2020
- Neamț I. I., Neamț L.C., “Stabilirea locuinței minorului în cazul în care părinții nu coabitează. O analiză juridico-psihologică,” în Revista Română de Drept Privat, nr. 3/2018
- Simon A, „Programul de vizitare al copilului în contextul pandemiei de COVID-19”, [Online]